

5. Эльконин Д.Б. Детская психология. – М.: ВЛАДОС, 2006. – 356 с.
6. Готтман Д., Деклер Д. Эмоциональный интеллект ребенка. Практическое руководство для родителей. – ООО «МИФ», 2014. – 271 с.

Шубаева Ж.Ж., Академик Е.А.Бөкетов атындағы Қарағанды университеті, Педагогика факультеті, тобы М2-ПМНО-23-1к
(*Шаяхметова М.Н. п.ғ.к., бастауышта оқыту педагогикасы мен әдістемесі кафедрасының қауымдастырылған профессоры*)

БЛУМ ТАКСОНОМИЯСЫН БАСТАУЫШ МЕКТЕПТЕ ОҚУ ЖЕТІСТІКТЕРІН БАҒАЛАУ ҚҰРАЛЫ РЕТІНДЕ ҚОЛДАНУ

Қазіргі заманғы білім беру жүйесінде оқушылардың танымдық қабілеттерін дамыту, оқыту сапасын арттыру және оқу жетістіктерін тиімді бағалау маңызды мәселелердің бірі болып табылады. Әсіресе, бастауыш мектеп кезеңі оқушылардың білім алуға деген қызығушылығын оятып, олардың негізгі білім, дағды және құндылықтарды меңгеруінде шешуші рөл атқарады. Бастауыш мектепте оқу жетістіктерін дұрыс бағалау тек балалардың білім сапасын арттырумен ғана шектелмейді, сонымен қатар олардың танымдық және шығармашылық белсенділігін дамытып, оқу процесіне деген ынтасын күшейтеді.

Білім беру саласында оқу нәтижелерін жүйелеу және бағалау құралдарын қолдану үлкен қызығушылық тудырып отыр. Осы тұрғыда Блум таксономиясы оқу мақсаттарын жүйелеу және бағалау саласында танымал әдіс ретінде кеңінен қолданылады. Бұл әдіс алғаш рет 1956 жылы америкалық педагог Бенджамин Блум және оның әріптестері әзірлеген оқу мақсаттарының иерархиялық құрылымын білдіреді [1]. Блум таксономиясы оқыту процесін үш негізгі салада қарастырады: когнитивтік (танымдық), аффективтік (эмоционалдық) және психомоторлық (қимыл-қозғалыс). Әсіресе, когнитивтік саладағы алты деңгей – білу, түсіну, қолдану, талдау, синтез және бағалау – оқушылардың танымдық қабілеттерін жан-жақты дамытуға бағытталған [1, 2].

Қазақстан Республикасының орта білім беру жүйесінде оқушылардың білім сапасын бағалау маңызды реформалардың бірі болып табылады. Қазақстанның орта білім беру жүйесіндегі жаңа білім беру стандарттары функционалдық сауаттылыққа, шығармашылық ойлауға және өмірлік дағдыларды дамытуға баса назар аударады [3]. 2021 жылғы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің мәліметтеріне сәйкес, бастауыш мектеп оқушыларының 30%-ы оқу материалдарын толық меңгеруде қиындықтарға тап болады [3]. Бұл мәліметтер мұғалімдердің оқу жетістіктерін бағалауда тиімді құралдарды қолдану қажеттілігін көрсетеді.

Халықаралық зерттеулерге сүйене отырып: PISA (Programme for International Student Assessment) сияқты халықаралық зерттеулердің нәтижелері де оқу жетістіктерін бағалаудың маңыздылығын көрсетеді. Қазақстандық оқушылардың нәтижелері әлемдік орташа деңгейден төмен болған жағдайда, білім беру әдістемелерін жетілдірудің маңыздылығы арта түседі [4]. Блум таксономиясы дәл осы мәселені шешуде тиімді әдіс ретінде қолданылады.

Блум таксономиясының негізгі ерекшелігі – ол мұғалімдерге сабақ мазмұнын жүйелі түрде жоспарлауға және оқушылардың білімін әртүрлі деңгейлерде бағалауға мүмкіндік береді. Бұл әдістеме оқу материалын құрылымдау, әртүрлі деңгейдегі тапсырмаларды әзірлеу және оқушылардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып оқыту процесін ұйымдастыруда үлкен рөл атқарады [2]. Блум таксономиясы негізінде әзірленген тапсырмалар оқушылардың білім алу процесіне қызығушылығын арттырып қана қоймай, олардың сыни ойлау, проблемаларды шешу және шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді.

Бұл зерттеу Блум таксономиясын бастауыш мектепте оқу жетістіктерін бағалау құралы ретінде қолданудың тиімділігін анықтауға бағытталған. Зерттеудің негізгі сұрағы: «Блум таксономиясының деңгейлеріне сәйкес әзірленген оқыту әдістері бастауыш сынып оқушыларының оқу жетістіктерін қалай жақсартады?»

Зерттеудің жаңашылдығы – Блум таксономиясын бастауыш сыныптарда қолдану арқылы оқу процесін құрылымдау және әртүрлі деңгейдегі тапсырмалардың тиімділігін анықтау. Бұл

зерттеу оқушылардың танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытудың жаңа әдістемелік құралдарын ұсынуға мүмкіндік береді.

Бұл зерттеудің нәтижелері мұғалімдерге бастауыш мектеп оқушыларына арналған сабақтарды жоспарлау кезінде әдістемелік нұсқаулық ретінде пайдалануға көмектеседі. Әсіресе, тапсырмаларды когнитивтік деңгейлерге сәйкес әзірлеу арқылы мұғалімдер оқу мазмұнын тиімді құрылымдап, әртүрлі деңгейдегі оқушылардың қажеттіліктерін ескере алады [1, 2, 5].

Зерттеуде алдымен Блум таксономиясының теориялық негіздері қарастырылады. Кейіннен тәжірибелік бөлімде бұл әдістің бастауыш сыныптардағы үш пән бойынша (қазақ тілі, математика, дүниетану) қолданылу ерекшеліктері сипатталады. Эксперименттік зерттеу нәтижелері мен олардың талдауы негізінде Блум таксономиясының тиімділігі бағаланады және болашақ зерттеулерге ұсыныстар беріледі.

Бұл зерттеудің негізгі мақсаты – Блум таксономиясын бастауыш мектепте оқу жетістіктерін бағалау құралы ретінде қолданудың тиімділігін анықтау. Зерттеу 3-сынып оқушылары арасында жүргізілді және оның негізгі пәндері ретінде “Қазақ тілі”, “Математика” және “Дүниетану” таңдалды. Бұл пәндер бастауыш мектептің оқу бағдарламасындағы негізгі бағыттар болып табылады және әрқайсысы танымдық дағдыларды дамытуға бағытталған.

Зерттеуге жалпы 60 оқушы қатысты, олар 20 оқушыдан тұратын үш эксперименттік және үш бақылау тобына бөлінді. Эксперименттік топтарда Блум таксономиясының деңгейлеріне сәйкес әзірленген әдістемелер қолданылды, ал бақылау топтарында дәстүрлі оқыту тәсілдері сақталды. Мұндай тәсіл топтар арасындағы айырмашылықтарды объективті түрде салыстыруға мүмкіндік берді.

Зерттеу барысында келесі кезеңдер қамтылды:

- Дайындық кезеңі: Зерттеу мақсаттары мен міндеттері айқындалып, әдістемелік құралдар әзірленді.

- Эксперименттік кезең: Блум таксономиясына негізделген сабақ жоспарлары мен тапсырмалар қолданылды.

- Қорытынды кезең: Эксперименттік және бақылау топтарының оқу жетістіктерін салыстыру арқылы нәтижелер талданды.

Бақылау және эксперименттік топтарға оқушыларды іріктеу келесі критерийлер бойынша жүргізілді:

1. Оқу жетістіктері: Алдыңғы кезеңдегі оқу үлгерімі.

2. Қатысу белсенділігі: Сабақтардағы белсенділік деңгейі.

3. Мұғалімдердің ұсыныстары: Мұғалімдер оқушылардың оқу ерекшеліктері туралы мәліметтер берді.

Бұл тәсіл экспериментке қатысушыларды объективті іріктеуді қамтамасыз етті. Сонымен қатар, екі топтың бастапқы білім деңгейлерін теңестіру мақсатында алдын ала диагностикалық тестілеу жүргізілді. Алдын ала тестілеу нәтижелері бақылау және эксперименттік топтар арасында айтарлықтай айырмашылықтың жоқ екенін көрсетті, бұл эксперименттің әділдігін қамтамасыз етті.

Зерттеу құралдары

- Диагностикалық тестілер: Әр пән бойынша тестілер Блум таксономиясының деңгейлеріне сәйкес әзірленді. Мысалы, “Қазақ тілі” пәнінде “білу” деңгейіндегі тапсырмалар сөз таптарын жаттау мен тануды қамтыса, “синтез” деңгейіндегі тапсырмалар оқушылардың өз мәтіндерін құрастыруға бағытталды.

- Бақылау парақтары: Сабақ барысында оқушылардың белсенділігін, топтық жұмысқа қатысуын және жауап беру деңгейін тіркеуге мүмкіндік берді.

- Сауалнама: Эксперимент аяқталған соң, оқушылар мен мұғалімдерден әдістеме тиімділігі туралы пікірлер жинақталды.

Блум таксономиясы негізінде әзірленген тапсырмалар оқушылардың когнитивтік қабілеттерін дамытуға бағытталды. Бұл әдіс зерттеу нәтижелерінің ғылыми негізділігін қамтамасыз етті және оқушылардың білім алу деңгейлерін кешенді түрде бағалауға мүмкіндік берді.

Сабақ барысында қолданылған нақты тапсырмалар

Қазақ тілі:

- Білу: Оқушыларға сөз таптарының негізгі анықтамалары мен мысалдары ұсынылды. Олар сөздердің белгілі бір топтарға жататынын жаттап алды.

- Түсіну: Мәтінді оқып, оның мазмұны туралы сұрақтарға жауап беру тапсырылды. Бұл тапсырма оқушылардың ақпаратты түсіну қабілетін бағалады.
- Қолдану: Берілген мәтіннен сөз таптарын анықтау және оларды тиісті санаттарға бөлу тапсырылды.
- Синтез: Оқушылар өздерінің қысқа мәтіндерін құрастырып, оларды сыныптастарымен бөлісті.
- Бағалау: Топ ішінде әр оқушының жұмысын талқылау арқылы оның сапасын бағалау тапсырмасы орындалды.

Математика:

- Қолдану: Арифметикалық амалдарды пайдаланып, есептер шығару тапсырылды. Есептер қарапайымнан күрделіге қарай іріктелді.
- Талдау: Есептеуде кездескен қателерді анықтау және оларды талдау тапсырмасы берілді. Оқушыларға өз шешімдерін түсіндіру ұсынылды.

- Синтез: Әр оқушы өз есептерін құрастырып, оны сыныптастарының шешуіне ұсынды.

Дүниетану:

- Білу: Табиғат құбылыстарының атауларын жаттау.
- Түсіну: Табиғаттағы өзгерістердің себептері мен салдарын талқылау.
- Қолдану: Жергілікті экологиялық мәселелер бойынша зерттеу жүргізу.
- Талдау: Табиғат құбылыстарының адам өміріне тигізетін әсерін талдау.
- Синтез: Экологиялық таза орта құру бойынша ұсыныстар дайындау.
- Бағалау: Экологиялық жобаларды қорғау және олардың тиімділігін талқылау.

Эксперименттік және бақылау топтарының оқу жетістіктерін салыстыру зерттеудің маңызды бөлігі болып табылады, себебі бұл кезеңде Блум таксономиясы негізінде әзірленген әдістемелердің тиімділігі объективті түрде бағаланады. Жүргізілген зерттеу барысында үш негізгі пән бойынша (қазақ тілі, математика және дүниетану) әртүрлі деңгейдегі тапсырмаларды орындау нәтижелері талданып, олар эксперименттік және бақылау топтары арасында салыстырылды. Төмендегі 1-кесте оқу жетістіктерін салыстырудың негізгі көрсеткіштерін бейнелейді:

Кесте 1 оқу жетістіктерін салыстырудың негізгі көрсеткіштерін бейнелейді:

Пән	Деңгейлер	Эксперименттік топ (%)	Бақылау тобы (%)
Қазақ тілі	Синтез	85	70
Математика	Қолдану	90	75
Дүниетану	Талдау	88	73

Кесте деректері бойынша, эксперименттік топтардың барлық пәндер бойынша көрсеткіштері бақылау топтарынан айтарлықтай жоғары болды. Бұл нәтижелер Блум таксономиясы негізінде құрылымдалған тапсырмалардың дәстүрлі әдістемелермен салыстырғанда тиімділігін растайды.

1. Қазақ тілі пәні бойынша нәтижелер

Эксперименттік топтағы оқушылардың “синтез” деңгейіндегі тапсырмаларды орындау көрсеткіші 85%-ды құрады, ал бақылау тобында бұл көрсеткіш 70%-ды құрады. Бұл айырмашылық эксперименттік топтағы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған тапсырмалардың тиімділігін көрсетеді. “Синтез” деңгейіндегі тапсырмалар, мысалы, өз мәтіндерін құрастыру, оқушылардың шығармашылық ойлау қабілеттерін жақсартып, олардың тілдік және когнитивтік дағдыларын дамытуға ықпал етті.

Талқылау:

Бұл нәтиже эксперименттік топтағы оқушылардың күрделі тапсырмаларды орындауға дайын екенін және оларды орындау барысында өз білімдерін жаңа контексте қолдана алғанын көрсетеді. Оқушылар өз бетімен ой қорыту және жаңа идеяларды құрастыру қабілеттерін дамытуда айтарлықтай жетістіктерге жетті.

2. Математика пәні бойынша нәтижелер

“Қолдану” деңгейіндегі тапсырмаларды орындау бойынша эксперименттік топтағы оқушылар 90% нәтиже көрсетті, ал бақылау тобының көрсеткіші 75%-ды құрады. Бұл эксперименттік топтағы оқушылардың практикалық есептерді шешу дағдыларының

жақсарғанын көрсетеді. “Қолдану” деңгейіндегі тапсырмалар, мысалы, нақты өмірдегі арифметикалық есептерді шешу, оқушылардың математикалық білімдерін қолдану қабілеттерін дамытты.

Талқылау:

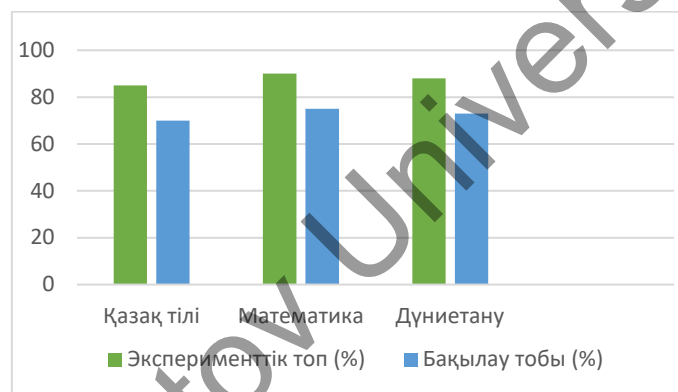
Эксперименттік топтың жоғары нәтижелері оқушылардың математикалық ойлау және шешім қабылдау дағдыларының дамығанын растайды. Практикалық тапсырмаларды орындау барысында оқушылар өз білімдерін жаңа жағдайларда пайдаланып, олардың функционалдық сауаттылығы артты.

4. Дүниетану пәні бойынша нәтижелер

“Талдау” деңгейіндегі тапсырмаларды орындау нәтижелері бойынша эксперименттік топ 88% көрсеткішке қол жеткізді, ал бақылау тобының нәтижесі 73%-ды құрады. Бұл тапсырмалар оқушылардың аналитикалық ойлау қабілеттерін дамытты. Мысалы, табиғат құбылыстарының себеп-салдарын анықтау және олардың адам өміріне тигізетін әсерін талдау тапсырмалары оқушылардың логикалық ойлау және себеп-салдарлық байланыстарды түсіну қабілеттерін жақсартты.

Талқылау:

Эксперименттік топтың жоғары көрсеткіштері оқушылардың ақпаратты талдау және оны жүйелеу қабілеттерінің айтарлықтай артқанын дәлелдейді. Бұл нәтижелер Блум таксономиясының “талдау” деңгейіндегі тапсырмаларының тиімділігін көрсетеді, себебі оқушылар деректерді өңдеуде және жаңа білімді игеруде табысты болды.

Сурет 1. Эксперименттік және бақылау топтарының нәтижелері.

Диаграммалар зерттеу нәтижелерін визуалды түрде көрсетіп, оқушылардың оқу жетістіктерін салыстыруды жеңілдетті. Төмендегі нәтижелерді атап өтуге болады:

Қазақ тілі: Эксперименттік топтың “синтез” деңгейіндегі нәтижелері оқушылардың шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерінің айтарлықтай жақсарғанын көрсетті. Сабақ барысында қолданылған әдістемелер оқушыларға тек оқу материалының мазмұнын меңгеріп қана қоймай, өздерінің ойларын құрылымдауға және оларды шығармашылық тұрғыда жеткізуге мүмкіндік берді. Эксперименттік топ оқушылары мәтін құрастыру тапсырмаларында жаңа және ерекше идеяларды ұсына алды. Бұл олардың тек ақпаратты қабылдаумен шектелмей, оны жаңа контексте қолдануға дайын екенін көрсетті. Мұндай нәтиже оқушылардың жазу машықтары мен тілдік дағдыларының тереңдегенін дәлелдейді.

Математика: “Қолдану” деңгейіндегі тапсырмаларды орындау эксперименттік топ оқушыларының есептерді практикалық тұрғыда қолдану дағдыларын жоғары деңгейде меңгергенін көрсетті. Эксперименттік топтағы оқушылар күрделі есептерді шешуде өз білімдерін шығармашылықпен қолдана білді. Мысалы, олардың көбісі логикалық есептерді шешу барысында өздері анықтаған стратегияларды қолданды, бұл олардың математикаға деген қызығушылықтарын арттырды. Бақылау тобындағы оқушылар дәстүрлі әдістерді ұстанса, эксперименттік топтағы оқушылар есептерді шешу барысында өз ойларын ашық жеткізіп, шешімдерді талқылауға белсенді түрде қатысты. Осылайша, математикалық “қолдану” деңгейіндегі тапсырмалар тек теорияны меңгеруді ғана емес, оны практикалық тұрғыда қолдану дағдыларын дамытуға ықпал етті.

Дүниетану: “Талдау” деңгейінде эксперименттік топ оқушыларының ақпаратты құрылымдау және қорытынды жасау қабілеттері айтарлықтай дамығаны байқалды. Эксперименттік топ оқушылары табиғат құбылыстарын талдау кезінде логикалық тұрғыда негізделген тұжырымдар жасай алды. Олар алынған ақпаратты құрылымдап, деректер арасындағы байланыстарды табуда белсенділік танытты. Мысалы, жергілікті экологиялық мәселелерді шешу жолдарын ұсыну кезінде оқушылар тек стандартты шешімдермен шектелмей, өздерінің шығармашылық идеяларын да қосты. Бұл олардың экологиялық білімдері мен сыни ойлау қабілеттерінің дамуына ықпал етті. Сонымен қатар, “талдау” деңгейіндегі тапсырмалар оқушылардың өз ойын дәйекті түрде жеткізе білу қабілетін де арттырды.

Жүргізілген зерттеу нәтижелері Блум таксономиясының бастауыш мектептегі оқу жетістіктерін бағалау құралы ретінде тиімділігін толық дәлелдеді. Зерттеу барысында қолданылған әдістемелер оқушылардың танымдық, шығармашылық және аналитикалық қабілеттерін дамытуға ықпал етіп, олардың оқу жетістіктерін едәуір жақсартты. Эксперименттік топтардың барлық пәндер бойынша көрсеткіштері бақылау топтарының нәтижелерінен жоғары болды. Бұл Блум таксономиясына негізделген тапсырмалардың оқыту процесіндегі маңызды рөлін көрсетеді.

1. Оқушылардың оқу жетістіктерін арттыру:

Зерттеу нәтижелері көрсеткендей, Блум таксономиясы негізінде құрылымдалған тапсырмалар бастауыш сынып оқушыларының танымдық қабілеттерін кешенді түрде дамытуға мүмкіндік берді. Әсіресе, жоғары деңгейлердегі (синтез, талдау, бағалау) тапсырмаларды орындау барысында оқушылардың шығармашылық және сыни ойлау қабілеттерінің едәуір жақсарғаны байқалды. Бұл олардың тек білімді меңгеріп қана қоймай, оны жаңа контексте қолдануға, ақпаратты жүйелеуге және жаңашыл шешімдер қабылдауға бейім екенін көрсетті.

2. Практикалық қолдану тиімділігі:

Блум таксономиясы негізінде әзірленген әдістемелер мұғалімдер үшін оқу процесін ұйымдастыруда тиімді құрал болып табылады. Зерттеу барысында мұғалімдер тапсырмаларды оқушылардың деңгейлеріне сәйкестендіру арқылы олардың жеке қажеттіліктерін ескеруге мүмкіндік алды. Бұл тәсіл оқушылардың оқу процесіне қызығушылығын арттырып, белсенді қатысуына ықпал етті.

3. Әдістеменің жан-жақтылығы:

Блум таксономиясы әртүрлі пәндер мен оқу мақсаттарын жүйелеуде кеңінен қолдануға болатындығын дәлелдеді. Қазақ тілі, математика және дүниетану пәндерінде қолданылған әдістер оқушылардың әртүрлі қабілеттерін дамытуға ықпал етіп, әр пән бойынша жоғары нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік берді.

Зерттеу нәтижелері Блум таксономиясы негізінде оқыту процесін ұйымдастырудың тиімділігін көрсетіп қана қоймай, оны оқу тәжірибесінде қолдану бойынша бірқатар ұсыныстар ұсынады:

Сабақ жоспарларын құру: Мұғалімдер сабақ жоспарын Блум таксономиясының деңгейлеріне сәйкес құрылымдауы қажет. Бұл әр деңгейдегі тапсырмалардың нақты мақсатқа бағытталғанын және оқушылардың білімін жүйелі түрде дамытатынын қамтамасыз етеді.

Тапсырмаларды әзірлеу: Әр деңгейге сәйкес тапсырмаларды құрастыру кезінде оқушылардың жас ерекшеліктерін, білім деңгейін және пәнге қызығушылығын ескеру маңызды.

Топтық және жеке жұмыс: Блум таксономиясы негізінде дайындалған тапсырмалар топтық және жеке жұмыс түрінде жүзеге асырылуы тиіс. Бұл оқушылардың бірлесіп жұмыс істеу дағдыларын дамытып, олардың рефлексия қабілеттерін жетілдіреді.

Кері байланыс: Мұғалімдер тапсырмаларды орындау барысында оқушыларға нақты және дер кезінде кері байланыс беруі қажет. Бұл оқушылардың қателерін түсінуге және оларды түзетуге көмектеседі.

Зерттеу нәтижелері Блум таксономиясы негізінде оқыту әдістемесінің бастауыш мектептегі оқыту сапасын арттыруда тиімді құрал екенін көрсетті. Бұл әдістеме оқушылардың танымдық деңгейлерін жүйелі түрде дамытып, олардың шығармашылық және аналитикалық қабілеттерін жетілдіруге ықпал етті. Мұғалімдер бұл әдістемені қолданып, оқушылардың білім сапасын көтеруде және оқу процесінің тиімділігін арттыруда жоғары нәтижелерге қол жеткізе алады.

Блум таксономиясы бастауыш білім берудің жаңа деңгейге көтерілуіне ықпал етіп, болашақ ұрпақтың білімге деген қызығушылығын оятудың қуатты құралы болатыны сөзсіз. Блум таксономиясы негізінде әзірленген әдістеме бастауыш мектептегі оқу жетістіктерін бағалаудың заманауи және тиімді құралы ретінде өзінің тиімділігін дәлелдеді. Бұл зерттеуде алынған нәтижелер оқушылардың танымдық, шығармашылық және аналитикалық қабілеттерін дамытуға бағытталған тапсырмалардың дәстүрлі әдістерден әлдеқайда тиімді екенін көрсетті. Мұндай тәсіл оқу процесін құрылымдауға, оқушылардың әртүрлі деңгейлердегі білім мен дағдыларын анықтауға және олардың оқу жетістіктерін объективті бағалауға мүмкіндік береді.

Зерттеу көрсеткендей, Блум таксономиясын қолдану келесі маңызды нәтижелерге қол жеткізуге мүмкіндік береді:

1. Оқушылардың оқу мотивациясын арттыру:

Әр деңгейге сәйкес әзірленген тапсырмалар оқушылардың қызығушылығын арттырып, оқу процесіне белсенді түрде қатысуға ынталандырды. Әсіресе, шығармашылық және талдау деңгейіндегі тапсырмалар оқушылардың жаңа білімді іздеуге деген қызығушылығын оятты.

2. Танымдық және сыни ойлау қабілеттерін дамыту:

Оқушылар өз білімдерін тереңірек түсінуге, оны жаңа жағдайларда қолдануға және аналитикалық тұрғыда ой қорытуға мүмкіндік алды. Мұндай қабілеттер олардың болашақтағы білім алу және проблемаларды шешу дағдыларына оң ықпал ететіні сөзсіз.

3. Жеке ерекшеліктерді ескеру:

Блум таксономиясы тапсырмаларды оқушылардың білім деңгейі мен жеке қабілеттеріне бейімдеуге мүмкіндік береді. Бұл тәсіл білім алудағы жеке айырмашылықтарды жоюға көмектесіп, әр оқушының оқу жетістіктерін арттыруға ықпал етті.

4. Шығармашылық қабілеттерді жетілдіру:

“Синтез” деңгейіндегі тапсырмалар арқылы оқушылар өз идеяларын еркін жеткізіп, оларды жаңа форматта қолдануды үйренді. Бұл олардың шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытудың тиімді әдісі болды.

5. Мұғалімдердің жұмысын жүйелеу:

Блум таксономиясы мұғалімдерге сабақ жоспарын құрылымдауға, нақты оқу мақсаттарын айқындауға және оқу процесін тиімді ұйымдастыруға көмектесті. Әдістеме мұғалімдер үшін тек оқушылардың білімін бағалау құралы ғана емес, сонымен қатар оқыту процесін оңтайландырудың тиімді тәсілі болды.

Қазіргі жаһандану заманында білім беру жүйесі оқушылардың функционалдық сауаттылығын, сыни және шығармашылық ойлау қабілеттерін дамытуды басты міндеттердің бірі ретінде қарастырады. Блум таксономиясы дәл осы міндеттерді орындауға бағытталған тиімді әдістеме болып табылады. Бұл әдісті қолдану арқылы мұғалімдер оқушылардың білім деңгейін жүйелі түрде бағалап қана қоймай, олардың тұлғалық және кәсіби әлеуетін дамытуға да ықпал ете алады.

Сонымен қатар, Блум таксономиясы басқа да білім беру деңгейлерінде, атап айтқанда орта және жоғары сыныптарда, сонымен қатар кәсіби білім беру бағдарламаларында кеңінен қолданылуы мүмкін. Бұл әдістеме оқушылардың білімін стандартты деңгейден шығармашылық және сыни деңгейге дейін дамытуға мүмкіндік береді.

Зерттеу барысында алынған нәтижелер Блум таксономиясы негізінде әзірленген оқыту әдістерінің бастауыш мектеп оқушыларына оң әсерін көрсетті. Бұл әдістеме оқушылардың танымдық белсенділігін, шығармашылық қабілеттерін және аналитикалық ойлау қабілеттерін дамытуда тиімді екенін дәлелдеді. Сонымен қатар, бұл әдіс мұғалімдерге оқу процесін құрылымдауға және оны тиімді ұйымдастыруға айтарлықтай көмектесті.

Алдағы уақытта бұл әдістемені басқа пәндер мен сынып деңгейлерінде қолдану арқылы зерттеуді жалғастыру қажет. Сондай-ақ, Блум таксономиясының ұзақ мерзімді оқу нәтижелеріне әсерін зерттеу маңызды. Осылайша, білім беру сапасын арттыруға, оқушылардың танымдық және шығармашылық қабілеттерін дамытуға бағытталған жаңа, тиімді тәсілдерді енгізу арқылы еліміздің білім беру жүйесін одан әрі дамытуға мүмкіндік бар.

Блум таксономиясы – тек әдістеме ғана емес, сонымен қатар оқыту мен білім беруді жаңа деңгейге көтерудің стратегиялық құралы. Бұл құралды тиімді пайдалану арқылы әрбір оқушының жеке әлеуетін ашуға және болашақтағы жетістіктерінің негізін қалауға болады.

Әдебиеттер тізімі

1. Блум, Б., Энгельхарт, М., Фурст, Э., и др. "Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals." Handbook I: Cognitive Domain. New York: Longmans, 1956.
2. Anderson, L. W., Krathwohl, D. R. "A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives." Boston: Allyn & Bacon, 2001.
3. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. "Орта білім беру жүйесінің 2021 жылғы статистикалық деректері." Астана, 2021.
4. OECD. "PISA 2018 Results: What Students Know and Can Do." OECD Publishing, 2019.
5. Hattie, J. "Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement." Routledge, 2009.
6. Sahlberg, P. "Finnish Lessons: What Can the World Learn from Educational Change in Finland?" Teachers College Press, 2011.

Buketov University